

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

STRUKTURA VELKOMĚSTA
(prostorová kompozice závěsných tapisérií)

CITY STRUCTURE
(spatial composition of hanging tapestries)

Liberec 2011

NATÁLIA KEPIČOVÁ

ANOTACE

Ve své práci se věnuji velkoměstům. Na základě studií o prostoru a struktuře se snažím vytvořit dílo, které tyto poznatky zrcadlí. Touto prací chci poukázat na velký význam měst v dnešní době, kdy urbanistická složka tvoří základ prostředí, ve kterém žijeme.

Vytvořila jsem prostorový objekt, složený ze šesti závěsných tapiserií. Každá z nich má individuální charakter a svým vzhledem odráží jednotlivé vztahy, které ovlivňují formování vnitřní struktury města.

Velkoměsta představují schopnost člověka vytvořit si vlastní prostředí jemu ideální.

Mým záměrem bylo přiblížit prostor, s kterým člověk pracuje při budovami svého obydlí a hmotu, kterou tento prostor vyplňuje.

KLÍČOVÁ SLOVA: velkoměsto, stuktura, prostor, urbanizace, ikat, tapiserie, tkaní

ANNOTATION

In my work I focus on cities. Based on studies of the spatial structure I try to create a work that reflects these findings.

By this work I want to show the importance of cities especially nowadays when the urban component means a base of environment in which we live.

I have created a spatial object, composed of six hanging tapestries. Each of those fabrics has an individual character and its appearance reflects the different relations of inner structures.

City reflects human 's ability to create their own environment. My intention was to show the space that ones use for building its home and a substance which fills this space.

KEY WORDS: city, structure, space, city planning, ikat, tapestry, weaving

Poděkování

Slova poděkování patří především vedoucí mé bakalářské práce Mgr. A. Jitce Huňkové, za její ochotu, konzultace a přístup při plnění daného tématu. Rovněž děkuji Mgr. A. Zuzaně Veselé a doc. Svatoslavovi Krotkému, akad.mal. za připomínky a cenné rady, které přispěli ke zpracování a dokončení práce.

Dále má úcta patří mému otci a všem spolužákům za pomoc při instalaci, taky fotografce Daně Hosové za spolupráci.

Závěrem děkuji z celého srdce všem, který mi poskytli podporu, motivaci a pomoc v jakýmkoliv směru.

OBSAH

ÚVOD	7
2.VEĽKOMESTO	8
2.1 Prostredie veľkomesta	8
2.2 Spôsoby vzniku veľkomiest	9
2.3 Štruktúra a jej formovanie	10
2.4 Urbanizmus v histórii	12
2.5 Priemysel	12
2.6 Rast do výšky	13
2.7 Zmena architektúry	13
2.8 Veľkomestská kultúra	14
2.9 Problémy veľkomesta.....	15
2.10 Ideálne veľkomesto	16
2.11 Panorámy sveta	17
2.12 Ulica a doprava.....	20
 3. REALIZÁCIA DIELA.....	23
3.1 Priestor	23
3.2 Charakter	23
3.3 Kompozícia	24
3.4 Farebnosť.....	26
3.5 Voľba materiálu.....	27
4. TVORBA TAPISÉRIÍ	28
4.1 Rozmery	28
4.2 Farbenie osnovy	28
4.3 Tkanie.....	30
4.4 Technické riešenie inštalácie.....	34
 5. JEDNOTLIVÉ TKANINY	35
5.1 Tapiséria č.1	35
5.2 Tapiséria č.2	37
5.3 Tapiséria č.3	39

5.4 Tapiséria č.4	41
5.5 Tapiséria č.5	43
5.6 Tapiséria č.6	45
ZÁVER.....	47
BIBLIOGRAFICKÉ CITÁCIE	48
LITERATÚRA	49
PRÍLOHY	50

ÚVOD

Život každého z nás je sprevádzaný mestskými osídleniami rôznych charakterov. Veľkomesto je dnes všeobecne známym fenoménom. Dôvodov, prečo priťahuje do svojich útrob stále viac ľudí, je veľa. Vďaka svojmu jednotlivému vývinu má každé z nich osobitú štruktúru a atmosféru, ktorou pôsobí.

Veľkomestá sú jedinečné pre množstvo energie, pulzujúcej v jeho útrobach bez prestania. Svojou kapacitou životného priestoru poukazujú na extrém výtvorov nášho spoločenstva. Dynamika obmeny, súvisiaca s rastom sa neustále mení s potrebami ľudstva.

Vzhľadom na priestor a množstvo architektúry, ktorým disponuje každé veľkomesto, by som chcela bližšie preskúmať samotnú štruktúru a vzťahy, ovplyvňujúce jej formovanie.

Za spôsob vyjadrenia veľkomestského prostredia som zvolila techniku tkania. Toto remeslo mi pomôže k vytvoreniu prostredia a priestoru, ktorým veľkomestá disponujú. Mojim cieľom je vytvoriť sériu obrazovo súvisiacich tkanín. Ich následnou inštaláciou v priestore som chcela znázorniť proces vzniku štruktúry veľkomesta. Výberom farieb chcem umocniť a zdôrazniť prostredie metropoly.

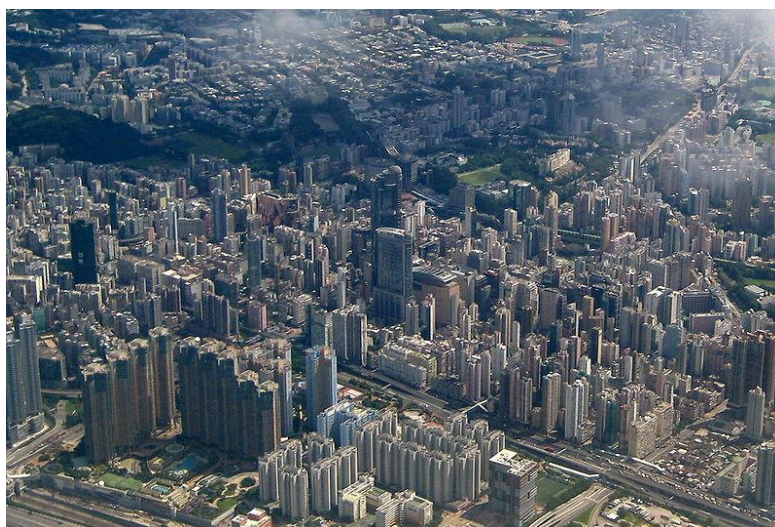
2.VEĽKOMESTO

2.1 Prostredie veľkomesta

Prostredie veľkých miest je špecifickým organizmom, odlišným od iných sídel. Je chápané ako samostatná jednotka v oblasti urbanizmu. Vyniká svojou hustotou, rozmanitosťou, ale predovšetkým veľkosťou. Autorka J. Jacobsová, skúmajúca život v prostredí amerických veľkomiest, vyjadruje svoj pohľad na ne nasledovne: „Města jsou obrovská laboratoř, dějiště zkoušek a omylu, nezdaru a úspěchu v plánování a výstavbě.“ [1] K tomuto vyjadreniu sa snáď môže dodať iba to, že sa nejedná len o plánovanie a výstavbu ,ale aj komplex všetkých životných funkcií, ktorými ľudstvo disponuje.

Veľkomesto vo všeobecnosti predstavuje súvislo zastavané územie. V celosvetovom meradle sa veľkomestom označuje každé sídlo, ktoré svojím počtom presiahne 100 000 obyvateľov, bez ohľadu na rozľahlosť plochy.

Výrazným veľkomestským znakom je prevaha výškových budov, ako možno vidieť na obrázku 1. To zapríčiňuje vysokú koncentráciu obyvateľstva na malej ploche. Ľudia žijú medzi sebou v tesnej blízkosti, avšak v anonymite, čo je vzhľadom na počet ľudí pochopiteľný jav. Taktiež väčšina týchto obyvateľov neobýva trvale jedno miesto , ale pohybuje sa podľa svojich potrieb a požiadaviek.

Obr.1 Mongkok časť Hongkongu , pohľad na mestskú zástavbu

2.2 Spôsoby vzniku veľkomiest

Veľkomestá mohli vzniknúť na pôde miest už existujúcich, alebo boli cielene vytvorené pre splnenie určitých potrieb. Po zmene spoločenských pomerov, hlavne rozvojom priemyslu a s ním spojeného obchodu, nastal nekontrolovateľný rast vyhovujúcich oblastí. Už vznikom miest bolo dané, že ich charakter bol vždy nepoľnohospodársky a plne závislí od poľnohospodárskych oblastí. Veľkomestá sú dnes centrami s dobrým ekonomickým zázemím, s vyvinutým obchodom a službami. Z pohľadu marketingu platí, že vo veľkomestách ponuka vždy prevyšuje dopyt.

Svoje rozmery mestá nadobudli rôznymi procesmi. Najčastejšie sa jedná o proces aglomerácie, kedy sa k jednému mestu postupnou prístavbou pripoja okolité časti. Materské mesto si pritom ponecháva svoju dominanciu.

Ďalšou možnosťou je konurbácia, kedy splynú dohromady samostatne fungujúce mestá. Jedným z častých spôsobov je aj nekontrolovateľná prístavba sídlisk okolo pôvodného mesta, čím dochádza k vzniku predmestí mnoho krát väčších, ako samotné centrum. Tento jav sa popisuje ako suburbanizácia.

Akokoľvek však dochádza k rozšíreniu mesta na veľkomesto, vždy sa vychádza z určitého základu. Tento základ sa stáva pomyselným jadrom mesta. Mesto je cielene vytvorené prostredie. Hoci by sa mohlo javiť ako statický objekt, v skutočnosti sa neustále mení. Tieto procesy sú však zdĺhavejšie, a preto sú pozorovateľné len porovnaním v rozdielnych časových rozmedziach. Dynamické zmeny v meste sú podmienené tým, že si ho človek neustále prispôbuje svojim potrebám.

Výsledku dnešného vzhlľadu veľkomiest predchádza ich dlhý historický vývoj. Ten určil a stále ovplyvňuje vzhlľad najvnútornejších častí mesta a ich členenie. Pri skúmaní samotného vzhlľadu je podstatné sledovať tvary takéhoto vnútorného členenia, a to pozorovaním jeho pôdorysu. Sledovaním mapy je jednoduché rozlíšiť zložitosť jednotlivých častí a teda aj postupného stavebného vývoja v jednotlivých obdobiach. Platí, že čím je mesto staršie, tým je aj jeho pôdorys komplikovanejší.

Podľa spôsobu založenia a vývoja miest rozlišujeme dve charakteristické skupiny. Sú to mestá monogenetické a polygenetické. Pre Monogenetické mestá je príznačná jednotná architektúra. Boli založené naraz a formované z hľľadiska požiadaviek. Napríklad Canberra, hlavné mesto Austrálie, bolo umelo založené v roku 1908. Poloha

toho mesta bola vopred určená. Na jeho výstavbu bola vypísaná medzinárodná súťaž o dizajn mesta. Celé mesto je teda postavené podľa presného a podrobného plánu.

V štruktúre polygenetických miest nájdeme dlhodobý a zložitý vývoj. Majú badateľnú postupnú výstavbu, hodnotné historické centrá a veľmi pestrú architektúru. Takéto mestá nájdeme predovšetkým v Európe a Ázii.

2.3 Štruktúra a jej formovanie

Pre formovanie akéhokoľvek sídelného objektu je prvotné prostredie. To poskytuje pevný základ. Jedná sa o samotný povrch s jeho prírodnými podmienkami, ktorý je nemenný. Ľudské pôsobenie prichádza po zohľadnení týchto vlastností a zároveň sa určí funkčnosť využitia. Výstavbou jednotlivých objektov človek pozmeňuje a určuje vzhľad priestoru. Tak vzniká štruktúra konkrétneho mesta.

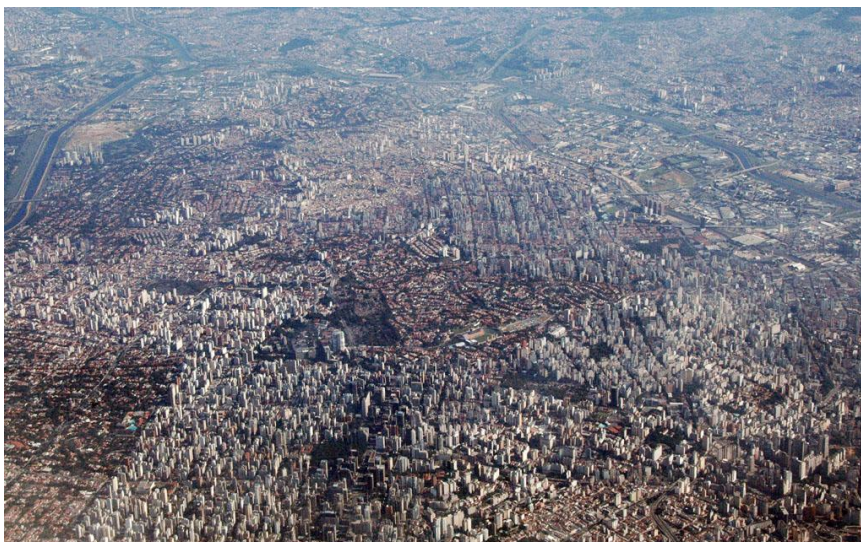
Pre lepšie pochopenie štrukturálnych vzťahov veľkomiest treba brať do úvahy jeho formujúce činitele. Sídla sú vo všeobecnosti prostredím, kde prebiehajú všetky ľudské aktivity. Vzťahy, ktoré určujú usporiadanie vnútorných komponentov možno rozdeliť do štyroch hlavných prúdov :

- 1.) Sociálne
- 2.) Ekonomické
- 3.) Funkčné
- 4.) Priestorové

Samotná priestorová štruktúra v mestách slúži pre bližšie pochopenie rozmiestnenia jednotlivých druhov bydlísk, pracovísk, parkov a sociálnych zariadení. Zahŕňa aj rozmiestnenie komunikácií, ako druh spojenia a zároveň aj oddelenia jednotlivých častí.

Pre jednoduché skúmanie veľkomesta ako celku definujeme jeho priestor dvoma smermi, a to zvislo a vodorovne. Vodorovné určenie priestoru pomenúva horizontálna štruktúra. Určuje ju pôdorys mesta a jeho pozdĺžne rozmiestnenie, ktoré vždy kopíruje zemský povrch prostredia. Je dobre pozorovateľná z vtácej perspektívy. Tento pohľad ilustruje obrázok 2.

Pomocou vertikálnej štruktúry určujeme vzťahy zvislých komponentov. To znamená zachytávanie výškových rozdielov jednotlivých stavieb. Priamym pozorovaním mesta vnímame jeho dominantnú panorámu, ukázanú na obrázku 3.

Obr.2 Sao Paulo, horizontálna štruktúra

Obr.3 Chicago, panoráma mesta

2.4 Urbanizmus v histórii

Skúmaním histórie nachádzame množstvo dôkazov o formovaní veľkých miest, ktoré boli vo svojej dobe centrom vyspelých civilizácií.

Významným aspektom v rozvíjaní urbanizmu boli v období staroveku mestá rímskych provinčných základní. Staviteľia týchto miest venovali veľkú pozornosť úprave verejných priestorov, čo je charakteristickým javom prostredia, kde žije na malom mieste množstvo vzájomne si cudzích ľudí. V tomto období už bola architektúra podrobená obecnému poriadku. Pre každú budovu, priestor či dekoráciu boli stanovené reguly, ktoré účelovo vyjadrovali mieru dôležitosti stavby.

Základ európskej mestskej kultúry, ktorá pretrváva dodnes, nájdeme v stredoveku. Mestá sa stali autonómnymi jednotkami, ktorých rast závisel od obchodu a remesla.

Ich stavba bola z časti diktovaná a podliehala jednotnej forme, vychádzajúcej z umeleckého slohu. Zámerom bola úhl'adnosť a tvarová usporiadanosť mesta. Estetickú stránku v tej dobe určovali dva zákony. Prvý bol zákon jednoty, týkajúci sa radovej zástavby domov bežných obyvateľov. Druhý zákon pojednával o kontraste. Cielene tak boli zviditeľňované dôležité stavby, ako katedrály a radnice. V nasledujúcich obdobiach sa pri tvorbe urbanistického priestoru nadväzuje na stredoveké tradície.

2.5 Priemysel

Koniec 18. a celé 19. storočie charakterizuje búrlivý nástup kapitalizmu. Obdobie revolučných myšlienok a nových vynálezov poskytlo dobré podmienky pre zmenu budovania obydli a celkového životného štýlu.

Priemyselná revolúcia rozbehla využitie troch nových základných materiálov pre stavbu a to železo, cement, sklo. Podstatnou príčinou prijatia nových zmien v stavaní, bol fakt že ponúkali veľa výhod. Hlavným prínosom, je odstránenie mokrých procesov vo výrobe, urýchlená montáž, nezávislá od počasia či ročného obdobia a v neposlednom rade aj zlacnenie výrobných nákladov.

Kapitalizmus funguje na podstate výroby a obchodu. K tomuto účelu sa stavali fabriky, sklady, železnice a komunikácie, stanice, reprezentačné haly, atď. Prepojenie medzi jednotlivými miestami začalo byť účinnejšie a v prvom rade rýchlejšie.

So zakladaním tovární a veľkolepým rozširovaním priemyslu súvisel aj pohyb obyvateľstva. Ľudia začali hromadne opúšťať vidiek, a rozvoj dopravy si vyžiadala prispôsobenie prostredia.

Výraz miest začína úplne meniť svoju podstatu. Vďaka postupnej zástavbe objektov popri komunikačných ťahoch sa rozširuje a mení horizontálna štruktúra. Mestá stratili svoj individuálny charakter. Ich prostredie sa začína zovšeobecňovať. Ťažisko záujmu sa presúva od monumentálnych budov k cestám a priemyselným zónam.

2.6 Rast do výšky

S vytváraním veľkomestskej panorámy, do podoby ako ju poznáme dnes, neodmysliteľne súvisí aj výstavba výškových budov. Vzhľad sídel je výsledkom vzájomného pôsobenia ekonomických síl a spoločenskej situácie. V severnej Amerike nastávajú vhodné podmienky pre využitie nových zmien v stavebníctve. Prvotným impulzom bola potreba riešenia problému pribúdajúcej populácie a tiež prudký nárast cien pozemkov. Vznikla tak otázka, ako vyťažiť malú stavebnú plochu a to čo najefektívnejšie.

Predzvest'ou stavania do výšky bolo zostrojenie výtahovej konštrukcie. Vďaka rýchlej vertikálnej preprave sa mohli budovy dvojnásobne zvýšiť. Tvorivosť architektov sa musela prispôbiť požiadavkám doby. Bol zostrojený spôsob pre odľahčenie celej stavby, inšpirovaný nosnou konštrukciou železných mostov. Vznikla základná nosná kostra, zostrojená z ocele a stavenie do výšky nabralo na vážnosti.

Kolískou, kde sa všetky teórie premenili v prax, bolo Chicago. Stavba Home Insurance building postavená z oceľového skeletu sa považuje za prvý mrakodrap, hoci dosiahla len 10 poschodí. Dnes sa za mrakodrap považuje každá stavba, ktorá presiahne výšku 200 metrov.

2.7 Zmena architektúry

K rýchlo sa meniacemu obrazu mestskej panorámy prispelo aj striedanie architektonických slohov v 19. storočí. Nové koncepcie boli síce presadzované

so zápalom, ale rýchlo vypáchali. Zväčša kvôli vyšším zásahom, či už v ekonomickej alebo v politickej scéne. To prispelo k štýlovej mnohostrannosti miest.

Po dlhú dobu v mestách, a predovšetkým v ich centrách, platil poriadok o priečeli každej stavby. Muselo byť dekorované v nejakom slohu. Nástup architektúry s hladkou fasádou to všetko zmenil. Veľkomestá sa stali centrom pre realizáciu a skúšanie nových možností v architektúre. Postupne sa presadil modernistický vzhlád. Najdôležitejšou požiadavkou v architektúre sa stala funkčnosť. Budovy sa stavali s plochou strechou a jednoduchým vzhládom. Pre zvýšenú potrebu bývania narastajú vedľa seba na vlas rovnaké budovy a vznikajú sídliská.

2.8 Veľkomestská kultúra

Na prelome 19. a 20. storočia bola už veľkomestská kultúra jasne formovaná. S jej vznikom nastala veľká zmena spoločenských vzťahov. Výrazným procesom bolo vyčlenenie robotníckej triedy, ľudí plne závislých na mestských službách a jeho prostredia. S tým súviselo formovanie strednej vrstvy a ďalších spoločenských skupín, až do postupného dnešného členenia.

Rôznorodosť scény a chaos boli príznačné pre veľkomestá. Dôsledkom preľudňovania nastáva problém riešenia bývania a hygieny. F.Engels sa vo svojom traktáte k bytovej otázke vyjadril, konkrétne o situácii v Medlocku, takto: „Tu je výrazný príklad, ako buržoázia rieši bytovú otázku v praxi. Smetisko nákaz, najhanebnejšie brlohy a diery, do ktorých kapitalistický spôsob výroby zatvára na noc našich robotníkov, sa neodstraňujú, ale iba premiestňujú!...Riešenie je jedine v odstránení kapitalistického spôsobu výroby, v tom, že robotnícka trieda si sama privlastní všetky životné a pracovné podmienky.“ [2]

Rast robotníckych kolónií vytvorilo popri továrňach „slumy“, ktoré sa stali jedným z najväčších problémov veľkých miest. Preto v povedomí mnohých ľudí nadobudlo veľkomesto výraz prostredia neútešného a nebezpečného. K tomuto výrazu iste prispel aj husto zastavaný priestor. Ten pôsobí ako nebezpečné bludisko mnohých zákutí a skrýš bez poriadku.

2.9 Problémy veľkomesta

V roku 1800 bol Londýn jediným známym mestom, kde počet obyvateľov presiahol jeden milión. V USA sa koncom 19. storočia priemerný počet ľudí pohyboval okolo 84 000 obyvateľov na mesto.

Opúšťanie pôdy a sťahovanie sa k fabrikám boli hlavnou príčinou nekontrolovateľného nárastu obyvateľov v mestách. V druhej polovici 19. storočia vzrástol počet ľudí až trojnásobne. Pre porovnanie je nutné dodať, že v roku 1992 existuje až 13 veľkých miest, kde sa počet obyvateľov odhadoval minimálne na desať miliónov. Dnes je takýchto metropol cez dvadsať a s narastaním počtu obyvateľov sa viac menej ráta. Ťažko je odhadnúť, ako rýchlo a dokedy je možné kapacitu miest zvyšovať.

Počiatkom 20. storočia sa objavili tendencie o rozbitie charakteru veľkomiest, aký vznikol. Snaha o zrušenie extrémneho rozdielu medzi mestom a dedinou. Zástancom tejto myšlienky bol angličan Ebenezer Howard. Vznikajúce prostredie veľkomesta považoval za zlé a chybné. Nahromadenie toľkých ľudí bolo podľa jeho slov urážkou prírody. Ako jediné riešenie uviedol zničiť veľkomesto. V roku 1898 vypracoval projekt záhradného mesta, ktoré predstavovalo akúsi alternatívu. Nathan Glazer zhrnul jeho ideu v časopise Architectural forum: „Byl to obraz anglického venkovského mesta- se společenským střediskem místo šlechtického sídla a parku, s několika továrnami ukrytými v zeleni, které měly opatrovat lidem práci.“ [3] Navyše tieto mestá mali byť pod neustálou kontrolou, aby sa zabránilo ich rastu.

Americkou obdobou záhradného mesta bolo továrenské mesto, znázornené na obrázku 4. Mestský celok sa združuje okolo rodičovského podniku. Na Morave je jeho príkladom Baťom vybudovaný Zlín.

Howardov projekt záhradného mesta nebol úplne prijatý, ale významne ovplyvnil myšlienku celkového urbanizmu metropol. Z jeho zámeru o zničenie veľkomesta vykryštalizovala idea o vyčlenení funkcií z mestského celku do samostatných a sebestačných častí. Ďalej fakt, že sa sústredil na kvalitu bývania, ktorá bola nadradená všetkému ostatnému, pomohol vyčleniť jasné ciele veľkomestského urbanizmu.

Obr.4 O. Wagner, návrh továrenského veľkomesta

2.10 Ideálne veľkomesto

V dobe formovania moderných miest nebola žiadna metropola pripravená na tak prudký nával ľudí. Tí prichádzali predovšetkým za vidinou lepšieho života, čo bolo paradoxom prostredia, ktoré ponúkalo. Proces imigrácie sa nedá nijak ovplyvniť a zastaviť. Mesto je pulzujúci živel, ktorý aj dnes priťahuje stále viac a viac ľudí .

Všetky problémy vyzývajú k novým tendenciám riešenia. Na prelome 19. a 20. storočia sa rodia nové myšlienky o prostredí ideálnych veľkomiest. Najznámejší príklad podal architekt Le Corbusier. V dvadsiatych rokoch vypracoval návrh „žiariaceho mesta“. Bolo zložené z mrakodrapov, umiestnených v praku. Sám to opísal nasledovne: „Predpokládejme, že přijíždíme do města velkým parkem. Náš rychlý vůz jde po zvláštní nadzemní autodráze mezi majestátními mrakodrapy. Jak přijíždíme blíže, vidíme, že se proti obloze rýsuje silueta dvaceti čtyř mrakodrapů; nalevo a napravo od nás, přímo na okrajích každé jednotlivé části jsou budovy městských a správních úřadů a prostor uzavírají muzea a univerzitní budovy. Celé město je park.“ [4]

Týmto návrhom, ako aj ďalšími sa nechali do veľkej miery inšpirovať americké veľkomestá. Prečo tak tomu bolo, vysvetľuje J. Jacobsová vo svojej knihe o amerických veľkomestách: „Le Corbusier se pokusil řešit dopravu jako inteligentní část svého projektu, a to byla ve dvacátých letech a na začátku třicátých let nová, vzrušující myšlenka... Snížil počet ulic, protože křižovatky jsou nepřítelem dopravního provozu. Navrhl podzemní ulice pro těžká vozidla a dodávkové vozy. A samozřejmě, podobně

jako urbanisté záhradního města, nepouštěl chodce do ulic. Chodci se mohli pohybovat jen v pracích. Jeho město se podobalo mechanické hračce.“[5]

Obr.5 Kulisa z filmu Metropolis z roku 1930 , predstava New Yorku o 50 rokov

Paralelne s touto ideou vzniklo v Chicagu hnutie „krásne mesto“. Cieľom bolo vytvoriť monumentálne mesto. Výsledkom toho je výstavba centier s mohutnými budovami, radenými pozdĺž bulváru či promenády. Podstatou malo byť, aby centrá pôsobili veľkolepo a boli vyčlenené od ostatných častí mesta. Spôsob takejto výstavby upadol, ale architektonické oddelenie centrálnych častí sa ďalej využíva. K lepšiemu priblíženiu toho, ako si ľudia predstavovali prostredie veľkomesta, slúžia dobové projekty multimédií. Na obrázku 5 je znázornený jeden z takýchto príkladov.

2.11 Panorámy sveta

Vznik výškových budov zapríčinil výrazné zhustenie priestoru a pozdvihol dôležitosť vertikálnej štruktúry. Nakoľko to ekonomika umožnila, začali jednotlivé mestá medzi sebou súperiť vo výstavbe nových mrakodrapov. Každé veľkomesto postupne získalo svoj panoramatický obraz, ktorý je identický ako odtlačok prsta jedinca.

Prvými mestami, známymi pre svoju výškovú výstavbu boli Chicago a New York. Ukážka na obrázku 6. Za nimi nasledovalo mnoho ďalších. V počiatkoch vznikla výstavbová vlna mrakodrapov po celej severnej Amerike. Preto majú americké mestá svoj charakteristický vzhľad. O niečo neskôr ju nasledovala aj južná Amerika.

Obr.6 New York v roku 1932

V južnej Amerike bol pre príliš členitý povrch rast výšky obmedzený, príkladom je La Paz na obrázku 7. Napríklad v brazílskom Sao Paulo nedosahuje žiadna z budov 200 metrov. Predsa je jeho rozloha a štruktúra komplikovaná. Mnoho výškových budov má na svojich strechách pristávacie plochy pre vrtuľník, pre uľahčenie mobility v meste. Typickým prvkom pre veľkomestá južnej Ameriky je extrémna suburbanizácia. Veľká masa ľudí z najchudobnejších vrstiev, ktorý ostávajú len na predmestiach s neuspokojivými hygienickými podmienkami, žijú v maximálnej chudobe a hustote zaľudnenia. Vzhľad amerických veľkomiest sa výrazne odlišuje od európskych.

Obr.7 La Paz , pohľad na vnútornú časť veľkomesta

Európske veľkomestá majú svoj hlboký historický základ, čo obmedzuje ich vnútornú výstavbu. Na obrázku 8 je znázornený Londýn, jedna z najpopulárnejších metropol. Ďalším faktorom, ovplyvňujúcim vzhľad bola situácia v 20. storočí, poznamenaná dvoma svetovými vojnami. Panorámy európskych metropol sú veľmi individuálne a budovy výrazných výšok.

Obr.8 Londýn , príklad európskeho veľkomesta

Najmodernejšie veľkomestá nájdeme na ázijskom kontinente. Priekopníkom vnútorného rastu miest bolo Japonsko. Hlavné mesto Tokio na obrázku 9, je najľudnatejšie. Je nútené k neustálemu zlepšovaniu svojho priestoru a štruktúry. Veľa miest v Ázii sa začalo rozrastať až v druhej polovici 20 storočia. Najviac mrakodrapov tu bolo postavených dokonca po roku 2000, čo zvyrazňuje ich modernistický vzhľad. Za najmodernejšie mesto sveta sa momentálne považuje Hong Kong.

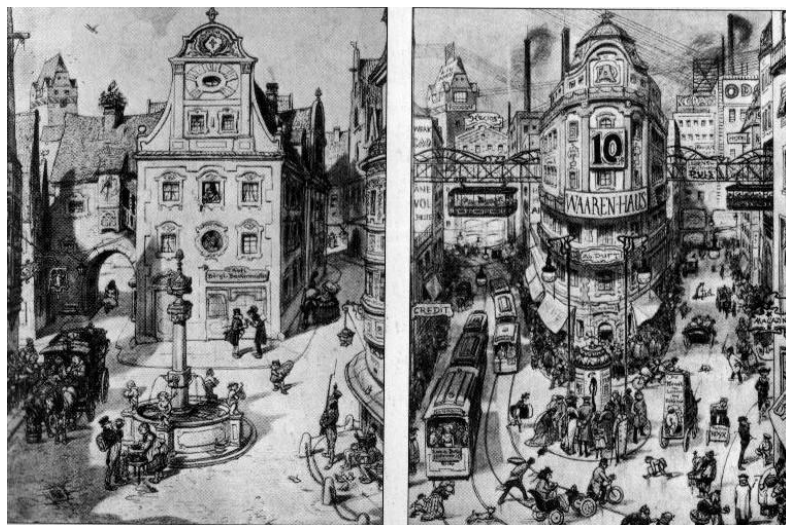

Obr.9 Tokio, prostredie vnútorného mesta, obytná zóna

2.12 Ulica a doprava

Je jasné, že budovy sú základnou jednotkou sídel. No v chápaní mesta ako celku treba pominúť osobitý význam jednotlivých stavieb. Podstatnejšie je vnímať budovy spájané v celok. Tým sa vymedzuje priestor ulice. Ulice obmedzovali a určovali pôdorys všetkých stavieb. Pri skúmaní štruktúry z vnútra mesta je pohyb a vnímanie určovaný priestorom ulíc .

K ulici neodmysliteľne patrí chodník. J.Jacobsová uvádza: „Městský chodník sám o sobě není nic. Je to abstraktní představa. Má význam jen ve spojení s budovami a jinými funkcemi, které s ním hraničí nebo které hraničí s jinými sousedními chodníky. Totéž lze říci o ulicích. Ulice kromě toho, že po nich proudí doprava, slouží i jiným účelům. Ulice a chodníky jsou hlavními veřejnými prostory ve velkoměstě, jsou jeho nejživotnější součástí. Pomyslete na nějaké velkoměsto a co si představíte ? Jeho ulice. Jestliže jsou ulice města zajímavé, je zajímavé i město; jestliže jsou fádni , i město je fadní.“ [6]

Obr.10 Zmena prostredia ulice nástupom dopravy

Vzhľad mestských ulíc sa výraznejšie začal formovať v období baroka. V týchto časoch sa mení aj vnútorný charakter miest. Vzniká určité ohnisko, ku ktorému smerujú po priamych líniiach rozšírené ulice. Budova pomaly strácala svoju individualitu a stala sa súčasťou širšieho systému radovej výstavby. Ťahy dlhých rovných ulíc umožnili zrýchlenie pohybu kočiarov a neskôr automobilov.

Práve rozvoj dopravy najviac ovplyvnil vnútorné usporiadanie mesta. Ulice sa začali narovnávať a rozširovať. Na obrázku 10 vidieť dopravný vplyv v uliciach. Mnoho námestí sa zmenilo na dopravné križovatky. Budovy museli ustupovať a prispôbovať sa rozmermi aj tvarom hlavným dopravným artériám.

Dôležité pre veľké mestá je, aby ich sieť ulíc bola hustá. Zároveň je nevyhnutné udržiavať hlavné uličné ťahy, čo zjednodušuje do veľkej miery pohyb a orientáciu v priestore. Naopak, problémom sú príliš pravidelné ťahy, korigované rovnakým štýlom, pretože môžu pôsobiť mylne.

Doprava už od začiatku na ulice pôsobila regulačne. Problém ale nastáva v posledných obdobiach, kedy jestvujúce komunikácie nedokážu uniesť množstvo dopravy. Zvyšovaním počtu automobilov na cestách núti meniť vzhľad mestského prostredia. Účinné stavebné plochy sú zaberané rozmernými parkoviskami. Tým sa stráca praktické prepojenie jednotlivých na seba nadväzujúcich štruktúr a funkčný priestor mesta sa neúčinne prerieduje. Účinným riešením bolo zavedenie dopravy pod úroveň mesta, alebo jej vyvýšením.

2.13 Regulačný urbanizmus

So zmenou požiadaviek spoločnosti prišli aj zmeny v plánovaní miest. Pre koordináciu výstavby vznikajú v 19. storočí regulačné plány, ktoré sa zameriavajú na vytváranie hlavných ulíc. Priestor, vzniknutý medzi nimi, tzv. parcely sa potom naplňali individuálnymi stavbami. Ako možno vidieť na obrázku 11, po prvý krát je pôdorys stavby obmedzený stavebnou plochou.

Vzhľadom na extrémny počet obyvateľov je nutné zvýšiť dbať o vytvorenie prostredia, ktoré dokonale uspokojí ľudské potreby. Aj z toho dôvodu sú sídelné jednotky riadené územnými plánmi, ktoré presne definujú každý kúsok priestoru a jeho využitie. Týmto spôsobom boli vyčlenené oblasti pre priemysel, finančné centrá, priestor pre bytové jednotky spolu s príslušnými zariadeniami ako obchody, školy atď. Pre dosiahnutie rovnomerného prostredia začala v Amerike pôsobiť skupina urbanistov. Inšpirovaný novými myšlienkami o vzhľade veľkomiest, sa strediskom ich záujmu stalo regionálne plánovanie. Hlavným zmyslom bolo decentralizovať veľkomestá. Rozmiestniť obyvateľstvo a podniky do samostatných menších miest. Túto myšlienku zdôvodňovali tým, že veľkomestské obyvateľstvo starne. Problém teda nie je zaistiť nové byty pre prírastky, ale ľudí rovnomerne rozmiestniť. Táto skupina dostala neskôr pomenovanie „decentralisti“.

2.14 Vyčlenenie charakteristických črt

Zmena feudálneho mestského prostredia na veľkomestské bola veľmi závažná. Pri zakladaní veľkomiest sa spočiatku jednalo o samovoľný rast, vznik predmestí a chaotické miešanie sa foriem. Zásadné premeny, ktoré tento proces sprevádzali, umožnili nájsť spoločné koncepcie fungovania a výstavby veľkomiest. Vtedajšie zásahy vytvorili určitý spoločný prvok, ktorý je dnes prvkom charakteristickým. Vznik priemyselných parkov, finančných inštitúcií, obytných zón, vyrovnávanie a formovanie hlavných ulíc, či rozmerných sídlisk, to všetko vymedzilo veľkomesto ako také. Nájdeme v ňom rôzne architektonické slohy, ktoré už nepôsobia rušivo, ako by sa očakávalo, ale majú svoj zmyselný poriadok. Miera, akou sú tieto charakteristické prvky v meste prejavované, vytvára atmosféru samotného mesta.

3. REALIZÁCIA DIELA

Veľkomestá sú symbolom bohatstva a pokroku dnešnej doby. Ich vytváranie bolo poháňané mnohými faktormi. Každý z nich zanechal vo vzhľade miest svoje typické znaky. Vďaka nim je možné nájsť v rôznych metropolách zhodujúce sa prvky.

Takéto informácie pomáhajú k zovšeobecneniu prostredia veľkomiest a možnosti ich vzájomného porovnania .

3.1 Priestor

Pre definovanie veľkomestskej štruktúry je potrebné všeobecne určiť pojem mesta. Mesto je dané svojím objemom a priestorom. Priestor sa považuje za základný element v procese vytvárania a skúmania sídel. Predstava priestoru má široké rozpätie vnímania. Môže zahŕňať celú krajinu, iba detail, alebo pohľad a zorné pole, atď.....

Priestor je určený svojím ohraničením a jeho samotným priestorovým poľom. Ohraničenie priestoru môže byť fiktívne, ako aj konkrétne. Takisto štýl ohraničenia môže byť jednotný, prípadne prerušovaný.

K realizácii diela, inšpirovaného veľkomestskou štruktúrou najviac vyhovuje prostredie, ktoré svojou skladbou vytvára úplné ohraničenie. Jedná sa o vnútro budovy, ktorej interiér jasne definuje možnosti využitia poskytnutého priestoru. Konkrétna hala, ktorej prostredie bolo vybrané, spadá svojím charakterom medzi továrenské interiéry. Svojím členením a vybavením je uspokojená priemyselným potrebám. Skutočnosť má za účel poukázať na prostredie veľkomiest, ktorých rast je neodmysliteľne spätý s industrializáciou. Hala disponuje vysokým stropom, čo umožňuje dobré vytiaženie výšky a podporuje zavesenú tkaninu po celej dĺžke.

3.2 Charakter

Štruktúra mesta je vnútorné prepojenie tvoriacich zložiek. K jej určeniu je nutné skúmať hmotu z viacerých pohľadov. To znamená pozorovať spôsob, akým je rozložená. Ďalej záleží na jednotlivjej polohe prvkov a intenzite

ich vzájomných väzieb. Typickým príkladom je zástavba, ktorá môže byť sústredená a zoskupená v celok, alebo voľne roztrúsená.

Aby bolo možné dobre znázorniť rozloženie hmoty, zastúpenej tapisériou, bolo nutné zvoliť jej množstvo. Tým sa určil počet tkanín, tvoriacich objekt na konečných šesť.

Vzhľad štruktúry je vždy obmedzený charakterom hmoty a spôsobom jej vzájomného previazania. Zdrojom informácií je konečný výraz sídla. Výraz je vždy odvodený od štruktúrnych vzťahov. Presnejšie od toho, aký majú kompozičné väzby tvar napojenia.

K názornému vyjadreniu štruktúrnych vzťahov v realizovanom objekte slúži použitie zhodujúcich sa prvkov v jednotlivých tapisériách, pomocou farebnosti. Každý farebný odtieň sa viac krát objavuje na miestach tapisérie a to v rámci jednej tkaniny, ako aj viacerých. Farba je použitá tak, aby došlo k dramatickému vývoju a postupnej gradácii. Zároveň je v tapisériách použité veľké množstvo detailov, ktoré majú za účel vyjadriť podstatu rôznych častí mesta. Charakter štruktúrnych vzťahov je umocnený tiež pomocou tvaru a členenia. V každej zo šiestich vytvorených tapisérií je použité geometrické členenie prvkov. Sú to línie v rôznych hrúbkach a prierezy obdĺžnikových tvarov.

Výraz diela je určený charakterom jednotlivých tkanín. Je vytvorený tým, ako na seba tkaniny nadväzujú. Cieľom bolo dosiahnuť objekt zložený z menších častí, ktoré sa svojou podobnosťou vzájomne podporujú a vytvárajú celok. Rovnako ako jednotlivé mestské časti tvoria celok veľkomesta. Preto je potrebné nazerať na tapisérie spoločne, ako na celok.

3.3 Kompozícia

Vo všetkých umeleckých dielach sa nazerá na usporiadanie jednotlivých častí vytvárajúcich kompozíciu. Aj urbanizmus kladie dôraz na skladbu miest.

Mesto je, v dlhšom časovom vnímaní, organickou zložkou. Jeho jednotlivé komponenty sú vytvárané z viacerých hľadísk. Z toho dôvodu je kompozícia veľkých miest chápaná vždy v širších súvislostiach.

Kvalita prostredia závisí od organizovanosti jednotlivých zložiek. Kompozícia dáva vytvorenému prostrediu hodnotu. Základnými prvkami pre vytvorenie mestskej kompozície je hmota a priestor. Priestor, predstavujúci zemský povrch, disponuje konkrétnym pôdorysom. Tento pôdorys je akousi osnovou, na podstave ktorej sa dvíhajú objemy hmoty. Takto sa vytvárajú samotné väzby a pomery medzi jednotlivými zložkami, určujúcimi rast mesta.

Samotný objekt pozostáva zo šiestich tapisérií, ktoré zastupujú hmotu. Zaplňajú poskytnutý priestor a predstavujú objemovú časť, ktorá ako celok v určitom rozmiestnení mení priestor haly na funkčný.

Plošná kompozícia určuje rozostavanie primárnych komponentov. Môže byť určená plochou, líniou, prípadne bodom. Zavesenie všetkých tkanín je riešené vo vertikálnom smere. Hlavná inšpirácia je daná plasticitou, ktorá vychádza zo základného pôdorysu mesta. Smer všetkých tkanín v spôsobe zavesenia je zvislý, pretože vo veľkomestách je rozmer vertikálneho prvku jednoznačne nadradený.

Obr.12 Návrhy kompozícií v priestore

3. 4 Farebnosť

Veľkomestský rast nastal po revolučnej zmene v stavebníctve. Príchod železnej konštrukcie umožňuje v plnej miere pracovať s plochou fasády, využívaním nových surovín. Z betónu a skla sa stal účinný stavený materiál. Pri pohľade na veľkomesto je dominantný priestor, zaplnený výškovými budovami. Vzhľad stavieb preto najviac určuje charakter mesta a jeho farebnú škálu. Miestami býva doplnený napríklad výraznejšou komunikáciou, pobrežím rieky či pozadím pohoria.

Výber farebnej škály bol inšpirovaný pohľadom na panorámu počas dňa, keď svetlo budovách odráža ich skutočnú farebnosť.

Takáto panoráma hrá mnohými valermi. Prevládajúcou farbou je šedá, vyjadrená vo svojich rozličných kontrastných intenzitách. Každá šedá má v sebe nádych iného potlačeného tónu. Z toho dôvodu sa farebnosť pohybuje prevažne v jednoduchých tlmených odtieňoch.

Farby sú odstupňované od najjemnejších bielych až po tmavú. Skupina najtmavších vln, ktoré sú použité v menšej miere, sú zastúpené čiernou, tmavomodrou a tmavosivou. V dennej panoráme mesta totiž vystupujú najtmavšie odtiene len v detailoch.

Do panoramatického pohľadu neodmysliteľne vstupuje prostredie. Zväčša ho tvorí obloha, prípadne zemský povrch v zastúpení vysokého pohoria. Z toho dôvodu je nutné uviesť do stupnice odtieňov aj svetlomodrý nádych jasnej oblohy, bledosivú až skoro bielu farbu oblakov a prírodnú šedú pohoria.

Kombináciou technických odtieňov farieb, vystihujúcich stavebný materiál v kontraste s odtieňmi prírody a zemského povrchu, docielime vyjadrenie premiešania rôznych štruktúr, dokonale vytvárajúcich mestské prostredie. Vystihuje to proces výstavby mesta, kedy človek pôsobí na zem a pretvára ju.

3.5 Voľba materiálu

Tapisérie sú vytvárané tak, aby svojím vzhľadom pripomínali mestské prostredie. Vyjadrovacím prostriedkom sú okrem farby aj väzby. Aby mohli väzby dokonale vyniknúť a pôsobiť svojou štruktúrou, je dobré prispôbiť hrúbku útku, hrúbke osnovy. Tak je možné získať rovnomerný vzhľad väzieb a vo vyjadrení pracovať s oboma sústavami nití.

Zvoleným materiálom je vlna, bavlna, raž a polyester. Jednotlivé nite disponujú rôznou jemnosťou, v závislosti od počtu súkaných priadzí. Najtenšia použitá niť predstavuje priadzu, súkanú z dvoch nití a najhrubšou je vlna, súkaná z dvanástich priadzí. Rozdiel v jemnosti je potrebný k zvýrazneniu, alebo naopak k zjemneniu konkrétnej väzby.

Názorné ukážky materiálov sú zahrnuté v prílohe.

4. TVORBA TAPISÉRIÍ

4.1 Rozmery

Šírka všetkých šiestich tapisérií je obmedzená počtom osnovných nití na osnovnom vale. Tým sa šírka každej tkaniny rovná jednému metru.

Pri určovaní dĺžky bolo cieľom podporiť vertikálnu líniu priestoru, ktorá bola stanovená na tri metre. Vzhľadom k tomu, že tapisérie počas procesu tkania pracujú, nie je možné túto dĺžku presne dodržať. Najväčším činiteľom pri dĺžke je striedanie jednotlivých väzieb. Každá z nich má inakšie previazanie útku s osnovou a tým vytvára rozdielne pnutie. Toto pnutie sa v tkanine prejavuje približne od 5 do 20 % z jej celkovej dĺžky.

4.2 Farbenie osnovy

Slovo „ikat“ pochádza z indonézskeho jazyka. Je používané v spojení so vzorovanými látkami, ktoré vznikajú jedinečným štýlom. Ornamenty na nich sú vytvárané úpravou na prvotný materiál pred začatím tkania. Ikat je termín, ktorým sa označuje tento spôsob ako aj samotný produkt.

Táto technika bola po stáročia využívaná hlavne v ázijských krajinách a v južnej Amerike. Pravdepodobne sa jedná o najstarší spôsob dekorovania tkanín.

Ikat vzniká trvalým nafarbením osnovy alebo útku. Takýmto spôsobom sú vytvárané ľubovoľné ornamenty, ktoré pri tkaní vystúpia a stanú sa súčasťou utkaného produktu. Niekedy sa môžu nafarbiť obe sústavy nití. Jedná sa o dvojitý ikat. Výroba je komplikovaná a vyžaduje si mnohoročné skúsenosti. Dvojitý ikat je rozšírený v Japonsku.

Najviac používaný je osnovný ikat. Pri farbení osnovy sa používa rovnaký spôsob ako pri technike batikovania. Osovné nite sa zviažu a niektoré ich časti navoskujú. Následným ponorením do farby sa na nich vytvorí štruktúra, ktorá sa prípadne môže potlačiť. Takto pripravená osnova sa navádza do tkacieho stavu. Vzor tkaniny je plne závislý od osnovy.

Je možné vytvárať rôzne efekty a druhy vzorov. Tie sú určené autorom. Na obrázku 14 možno vidieť rozmazané efekty známe v Guatemalských ikatoch. V Indonézii a južnej Amerike sú známe intenzívnou pruhovanou farebnosťou. Pri tkaní osnovného ikatu je dôležité neustále regulovať osnovné nite, aby sa ornament nerozpadol.

Menej používaná technika je útkový ikat. Vytváranie ornamentov pomocou útku si vyžaduje presné farebné rozvrhnutie častí nite. Výskyt nepresností je častejší. Preto sa táto technika využíva v tkaninách, kde nie je kladený dôraz na čistotu vzoru. Už spomínaný guatemalský ikat využíva túto techniku na tvorbu rozmazaných vzorov. Týmto spôsobom sú vyrábané „kasuri“, japonská látka používaná na kimono. Ukážkou je obrázok 13.

Obr.13 Kasuri

Obr.14 Guatemalský ikat

Pre zhotovenie tapisérií bola využitá technika farbenia osnovy. Tento efekt sa vyskytuje v každej zo šiestich tkanín. Tvary, maľované na osnovu majú umocniť vertikálny charakter mestskej panorámy, s dôrazom na jednotlivé výškové rozdiely. Zámerom bolo tiež zbaviť tkaniny ich plošného výrazu. Z úmyslu začleniť do tkaniny výraz jemnej plasticity je použitý len jeden odtieň farby.

Osnovné nite boli maľované čiernou akrylátovou farbou na textil.

4.3 Tkanie

Spôsob tkania je založený na systéme previazania dvoch na seba kolmých sústav nití. Hovoríme o osnove a útku. Technika tkania ostáva po stáročia nemenná. Menia sa a zdokonaľujú len stroje a tkacie stavy, ktoré urýchľujú výrobu.

Samotný proces tkania je preväzovanie nití v určitom poradí. Podobne je to aj s výstavbou mestských častí, ktoré vznikajú skladaním jednotlivých budov do výtvarného celku. Vytváranie tkaniny krížením osnovy a útku by sa dalo prirovnáť prelínaniu horizontálnej a vertikálnej štruktúry v priestore.

Pri využívaní štvorlistového tkacieho stavu vzniká tkanina v horizontálnej polohe. Listy, ktoré rozdeľujú osnovné nite do štyroch skupín, umožňujú rôzne meniť väzbu. Na jednej tkanine sa tak dá využívať viacero väzieb.

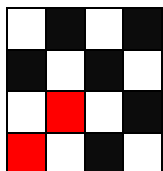
Každá väzba vytvára iný vzhľad a ojedinelý výsledný efekt. Väzby sa dajú využiť nielen ako dekorácia, ale aj ako vyjadrovací prostriedok. Vďaka tomu je možné pracovať aj so samostatným charakterom tkaniny.

Základnou inšpiráciou pre využívanie väzieb poskytol samotný charakter mrakodrapov a stavieb, dominujúcich mestskému prostrediu.

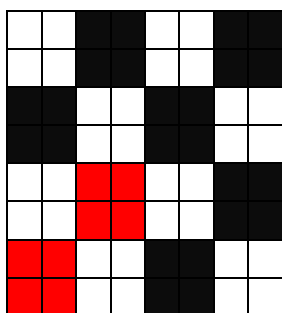
Obr.15 Chicago

Prvou z použitých väzieb je plátnová väzba, ktorá patrí medzi základné väzby, je jednoduchá a má najmenšiu striedu. K jej vytvoreniu stačia dve sústavy nití. Má rovnomernú hustotu, čo určuje aj jej pevnosť a odolnosť. Vďaka svojej rovnomernosti pôsobí harmonicky a podobá sa pravidelnému striedaniu tehál na budove. Vytvára nenápadný, skoro hladký vzhľad.

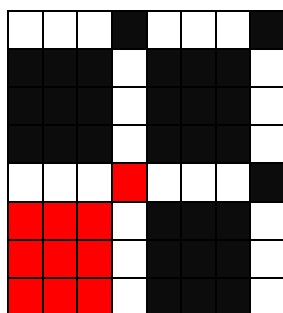
Obr.16 Strieda plátnovej väzby

Väzba, podobná plátnovej je panama. Je od nej odvodená a vznikne zosilnením, respektíve zdvojením nití. Pri rovnakej hrúbke osnovy a útku sa dá doceliť toho, že obe nite rovnomerne vynikajú v tkanine. Tento efekt pomáha vyjadriť zreteľnejšie členenie fasády budov.

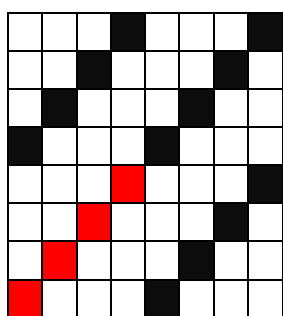
Obr .17 Strieda Pnamy

Ripsová väzba patrí tiež k odvodeným väzbám. Táto väzba vzniká zosilnením jednej z nití, buď osnovy alebo útku. Podľa toho rozoznávame útkový a osnovný rips. Znásobenie priadze nemusí byť pravidelné. Nepravidelný pozdĺžny rips vytvára vzor väčších štvorcov na tkanine. Ich vzhľad pôsobí trochu ťažkopádne vďaka výraznej štruktúre. Tá skoro identicky imituje vzhľad povrchu mrakodrapov, na ktorých sú okná pravidelne koncipované do rovnomerných tvarov, opakujúcich sa po celej dĺžke budovy.

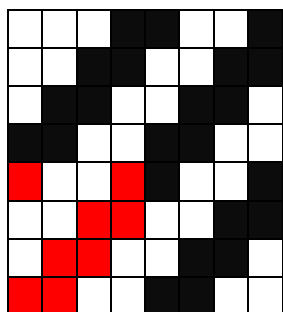
Obr.18 Strieda nepravidelného ripsu

Ďalšou väzbou, použitou v tapisériách je keprová väzba, patriaca medzi základné väzby. Je charakteristická svojím šikmým riadkovaním, ktoré môže smerovať doľava alebo doprava. Vytvára efekt, pri ktorom má vystupujúca priadza šikmý sklon. Táto väzba pôsobí dynamicky a zároveň veľmi jemne.

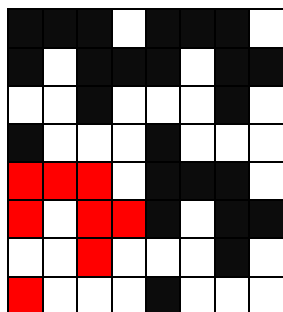
Obr.19 Strieda základnej keprovej väzby

Použitie štvorlistového stavu umožňuje zosilnenie keprovej väzby po osnove. Čím vzniká jej pravidelný charakter, ktorý má z oboch strán rovnakú štruktúru.

Obr.20 Strieda obojstranného kepru

Efektnou a zaujímavou väzbou je dutinová. Pri tkaní tapisérií bola podstatným vyjadrovacím prostriedkom. Vo všeobecnosti sa využíva na vytvorenie dutej tkaniny. Jej podstatou je rozdelenie osnovných nití do dvoch skupín. Jedna skupina nití tvorí spodnú rovinu tkania a druhá hornú rovinu. Týmto štýlom je možné rozdeliť tkaninu na dve paralelne vznikajúce tkaniny, ktoré sa zmenením väzby spoja opäť v jednu. Použitím tohto spôsobu tkania je možné vytvárať navzájom sa prekrývajúce časti, znázorňujúce prekrývanie budov vo veľkomeste.

Obr.20 Strieda dutinovej väzby

Veľmi priaznivý efekt vzniká vynechávaním útku v určitom, presne vymeranom priestore tkaniny. Tým sa vytvárajú prázdne miesta, vyplnené len osnovou. Tkanina vďaka tomu nadobúda zaujímavejšie členenie. Priehľady vzniknuté týmto spôsobom, umocňujú pocit mestského prostredia, kde sa jednotlivé časti vzájomne prekrývajú a deformujú.

4.4 Technické riešenie inštalácie

K zaveseniu tkanín bola vytvorená horizontálna sieť z oceleového lana o hrúbke 3mm. To bolo ukotvené vo výške 5,5 m pomocou napínacích svoriek. Na takto vytvorenú sieť boli zavesené tapisérie. Každý koniec tkaniny bol zaťažený pozinkovanou oceľovou tyčou o dĺžke 1m s priemerom 8mm. Na hornej strane tkaniny bolo o túto tyč uchytené oceľové lanko s hrúbkou 2mm, zakončené skobou, čo umožňovalo ľahké menenie pozície každej tkaniny.

5. JEDNOTLIVÉ TKANINY

5.1 Tapiséria č.1

Táto tkanina predstavuje začiatok plánovania a výstavby. Je jednoduchá. Symbolizuje ucelený mestský vzhľad tvorený budovami rovnakej výšky a členenia. K oživeniu prechádza jej stredom pás modrej farby, ako prvok dopĺňajúcej oblohy.

V technike tkania sú väzby využité tak, aby svojim výzorom vytvárali pravidelný vzhľad. Vyskytuje sa tu plátno, obojstranný keper, panama, a vo veľkom zastúpení aj nepravidelný rips. K tkaniu bola použitá vlna rôznej jemnosti a tiež bavlnená osnova. Farba osnovy sa ťahá v pozdĺžnych, zväčša pravidelných líniách. Ohraničené tvary línií, majú umocniť pravidelný systém členenia jednoduchých mestských častí.

Obr.21 Návrh tapisérie č.1

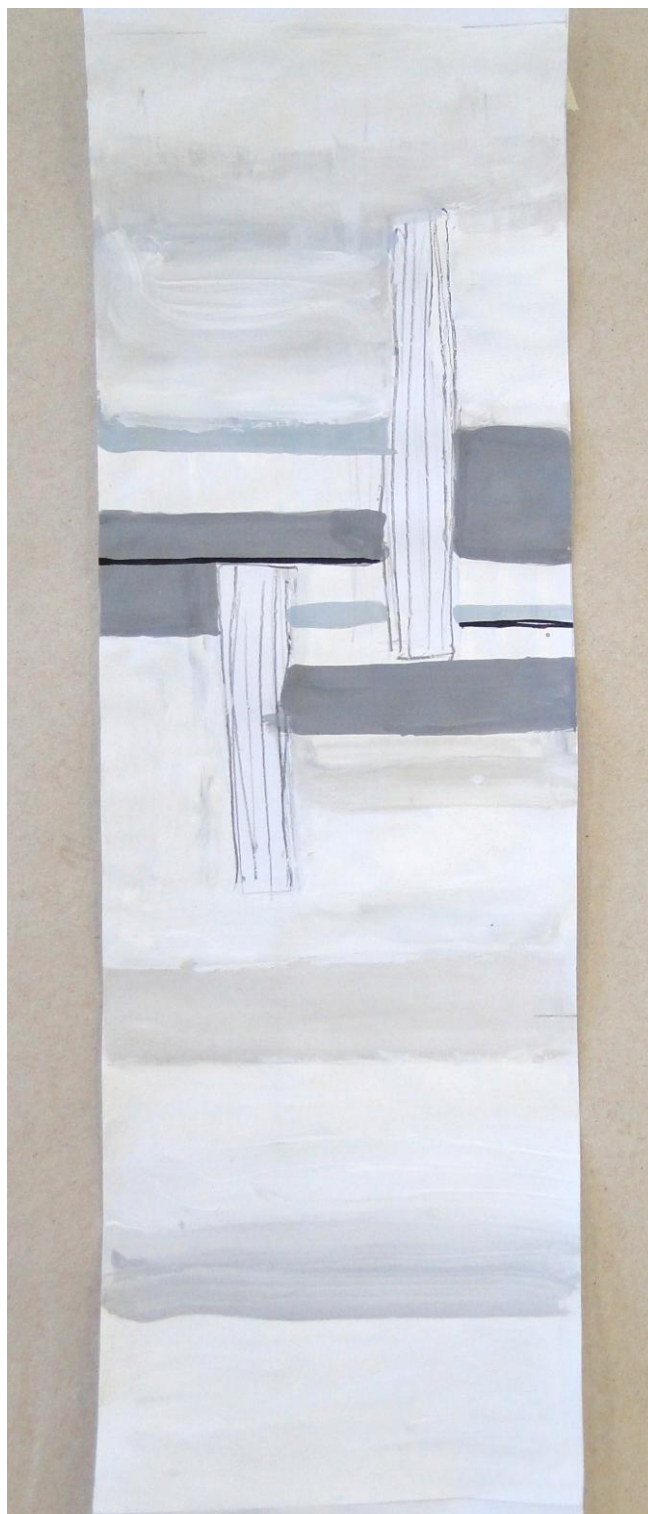
5.2 Tapiséria č.2

Táto tkanina je komponovaná prevažne z bielych odtieňov. V hornej polovici sa objavuje skupina šedých pruhov, ktoré sú zvýraznené dvoma čiernymi linkami. Postupné začlenenie farby do bielej plochy znázorňuje prechod od systematického riadenia mesta k náhodnému.

Pomyselným posúvaním pohľadu na mesto, od jeho krajných častí až do vnútra, je možné pozorovať zvýšenie hustoty. Rozdiel v hustote zástavby spôsobuje, že sa niektoré prvky prekrývajú úplne a niektoré menej. Preto je v tejto tkanine použitý efekt vynechávania útku. Týmto spôsobom sú vytvorené dve diery po dĺžke 90 cm o šírke približne 13 cm. Každá z nich začína v inej výške a z polovice prechádzajú popri sebe.

V technike tkania sú využívané len jednoduché väzby ako je väzba plátňová, panama a rips. Dôvodom toho je snaha doceliť približne rovnomerné členenie povrchu a podporiť použité efekty dier a farby.

Farbená osnova vytvára dve zvislé pruhy, kopírujúcich polohu samotných dier.

Obr.22 Návrh tapisérie č.2

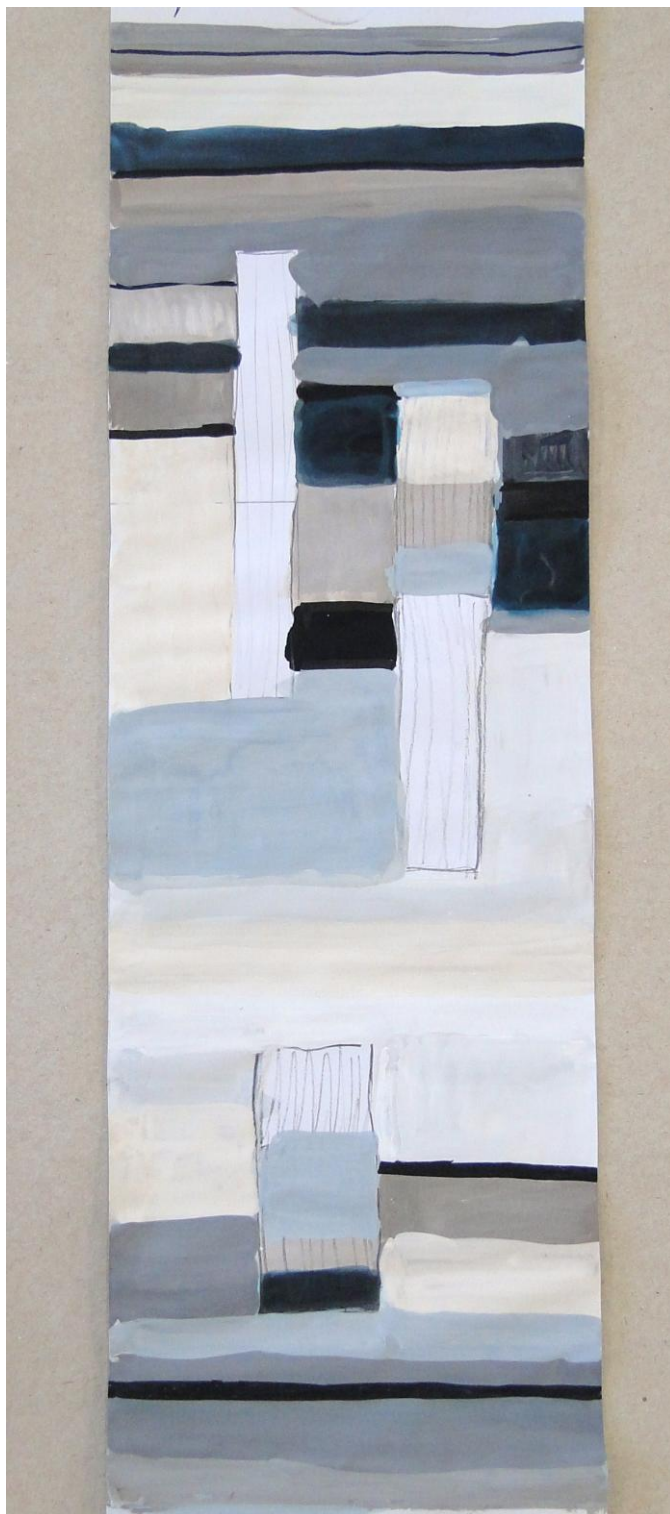
5.3 Tapiséria č.3

Tapiséria je svojím členením navrhnutá tak, aby nadväzovala na predošlé. Je najzložitejšia. Prelína sa v nej množstvo pásov. Použitý materiál zahŕňa všetky farby a jemnosti.

Tkanina je členená do troch pomyselných častí. V hornej a dolnej časti prevažujú tmavé odtiene, zatiaľ čo jej stred je ponechaný v jednoduchosti svetlých farieb. Sú tu zastúpené všetky väzby. Vzhľad tapisérie dopĺňujú tri diery, vyplnené len osnovou. Každá z nich má iný tvar. V dolnej časti začínajú dve pozdĺžne idúce popri sebe. Jedna z nich je do svojej polovice členená pomocou dutinovej väzby. Každá má dĺžku 1 m a začínajú v rôznej úrovni. Ich šírka je 15 a 13 cm.

Tretím členením na tejto tkanine je prierez v hornej časti. Má štvorcový tvar a z hora ho uzatvára 10 cm dlhé prekrytie vytvorené využitím dutinovej väzby. Približná šírka diery je 20 cm.

Osnova je tu farbená v nepravidelných a rozmazaných tvaroch, ktoré vystupujú na povrch v svetlých častiach tkaniny.

Obr.23 Návrh tapisérie č.3

5.4 Tapiséria č. 4

Táto tapiséria predstavuje pomyselný stred v zložitosti štruktúry mesta. K jej vytvoreniu, boli zvolené iba odtiene šedej. Všetky možné členenia vzhľadu boli vypustené. Udržanie hladkého povrchu poskytlo priestor k intenzívnejšiemu farbeniu osnovy. Kontrast bielych a čiernych osnovných nití spôsobuje, že použité väzby môžu viac vynikať.

Dominantou väzbou v tomto diele je ripsová. Jej pravidelnosť je odstupňovaná od násobnej po jednoduchú. Tento efekt je výrazný v dolnej časti tkaniny a má vyjadrovať, výškové budovy vystupujúce nahor. K podpore tohto efektu bol použitý hrubý materiál. Ďalej je tu zastúpená plátňová väzba, tkaná na všetkých štyroch nitiach, ako aj jej zjednodušená forma, využívajúca len počet dvoch nití.

Obr.24 Návrh tapisérie č.4

5.5 Tapiséria č. 5

Táto tkanina zatupuje komplikované mestské členenie. Je v nej znázornený pohľad v ktorom sa strieda mnoho rôznych prvkov.

Vytvorenie tejto tapisérie bolo založené na kontraste tmavých a svetlých farieb, preto je mnohonásobne členená do rôznych línií. Prevládajúcou väzbou je dutinová. Jej vlastnosť rozdeliť tkaninu na dve paralelné, je použitá k pozdĺžnemu členeniu tkaniny.

Sú tu vytvorené dve tkaninou vyplnené priehľady. Jeden z nich je tenší o dĺžke 70 cm a nachádza sa v hornej časti. Druhé prekrytie sa nachádza v strede. Tiahne sa po dĺžke 1 m s 15 cm priečnym prerušením. Zvyšok tapisérie je vytkaný v plátnovej a keprovej väzbe.

Farbenie osnovy je nepravidelné s najväčšou intenzitou v strede tkaniny.

Obr.25 Návrh tapisérie č.5

5.6 Tapiséria č. 6

Radu šiestich tapisérií dopĺňa svetlá. Jej spodná časť je členená do dvoch tkanín o dĺžke 60 cm. Tento prekrývajúci sa prierez, vytvorený dutinovou väzbou, je ohraničený dvoma tmavšími líniami a v ňom samotnom sú využité intenzívnejšie farby. U ostatných častí tkaniny prevláda keprová väzba v jej základnej aj zosilnenej forme. Ďalej je tu použité plátno a panama.

Táto tapiséria opäť znázorňuje prechod od zložitých častí mesta k jednoduchším. Spodné členenie tkaniny má za úlohu zobrazit', striedanie sa doplnkových faktorov pozadia, pri pohľade na mestskú panorámu.

Osnova je farbená v jednom páse stúpajúcim v strede tkaniny.

Obr.26 Návrh tapisérie č.6

ZÁVER

Skúmanie prostredia veľkomiest pre túto prácu bolo pre mňa veľmi obohacujúce. Táto téma v sebe zahŕňa obrovské množstvo poznatkov a názorov, plynúcich z rôznych smerov. Ich objektívne spracovanie si vyžadovalo mnoho bystrých postrehov. Obzvlášť zaujímavé bolo porovnávať spoločné prvky v rôznych metropolách, z ktorých každá je individuálnym objektom.

Cieľom týchto štúdií bolo hľadanie všeobecného poňatia mestského priestoru pre určenie jeho štruktúry. Na základe týchto zistení som vytvorila modelovú predstavu, ako vyjadriť veľkomesto. Všetky formujúce faktory a samotná štruktúra prostredia bola použitá k vytvoreniu charakteru jednotlivých závesných tapisérií. K spôsobu ich výroby som zvolila tkanie na tkacom stave. To mi umožnilo experimentovať s väzbami a hlavne so samotnou štruktúrou tkaniny. Vyskúšala som efekty, ako vytváranie dier uprostred tkaniny, vyplnených len osnovou, ďalej tkanie v dvoch paralelných rovinách súčasne a v neposlednom rade aj spôsob využitia ikatovania.

Pri realizácii projektu som si po prvý krát vyskúšala prácu s priestorom. Vytváraný objekt má zdôrazňovať správanie sa hmoty v priestore. Toto vyjadrenie bolo pre mňa najzložitejšie. Šesť tapisérií vytvorených v určitom slede bolo možné zavesiť mnohými smermi a v rôznom rozostavaní. Hľadanie presnej koncepcie rozmiestnenia sa v teoretických úvahách nezhodovali s praktickými možnosťami prevedenia. Výsledok práce je najefektívnejšia možnosť zavesenia vytvorených tapisérií v konkrétnom priestore.

Táto práca pre mňa bola veľkým prínosom z hľadiska získaných skúseností a poznatkov. Sú pre mňa veľkým zdrojom inšpirácií i naďalej.

BIBLIOGRAFICKÉ CITÁCIE

- [1] Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975, str.9
- [2] Klaučo,S.: Architektúra a súčasnosť, Bratislava, Obzor,1977,str.141
- [3] Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975, str.17
- [4] Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975, str.20
- [5] Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975, str.21
- [6] Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975, str.25

LITERATÚRA

- Alexy,J.: Vývoj a premena urbanistickej štruktúry. Skriptum FA STU, Bratislava, 1999
Jacobsová,J.: Smrt a život amerických velkoměst,Praha, ODEON, 1975
Klaučo,S.: Architektúra a súčasnosť, Bratislava, Obzor,1977
Keneth,F.: Moderní architektura, Praha, ACADEMIA, 2004
Kubák,Z.: Domáci tkaní, Jinřichuv Hradec, RAIN, 2004

<http://en.wikipedia.org/wiki/Cityscape>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Ikat>
<http://architecture21st.webnode.sk>
www.gymopatke.edu.sk/geografia/sidla

- Obr.1: <http://www.hugolim.com/2009/05/25/getting-a-room-in-hong-kong>
Obr.2: <http://www.mahugh.com/images/blog/2007/05/06/image2.jpg>
Obr.3: <http://www.newonlinetravel.net/chicago-skyline/>
Obr.4: <http://architecture21st.webnode.sk/mesta/historia-urbanistickej-sceny/>
Obr.5: http://chud.com/articles/content_images/115/metropolis-02.jpg
Obr.6: <http://www.newworldeconomics.com/archives/2007/120207.html>
Obr.7: http://farm4.static.flickr.com/3171/2826606880_134b61a979.jpg
Obr.8: [acbwildlife.wordpress.com/ page/2/](http://acbwildlife.wordpress.com/page/2/)
Obr.9: <http://eksith.wordpress.com/2008/08/22/asymmetric-architecture/>
Obr.10: <http://architecture21st.webnode.sk/mesta/historia-urbanistickej-sceny/>
Obr.11: http://i.pravda.sk/11/043/sksph/P353aa878_ovl_maps_3d.jpg
Obr.13: <http://buyathread.files.wordpress.com/2009/06/splashed-kasuri.jpg>
Obr.14: [www.flickr.com/photos/ 47175350@N04/5044570616/](http://www.flickr.com/photos/47175350@N04/5044570616/)
Obr.15: <http://inphotos.org/chicago-on-the-river>

PRÍLOHY

